

Congrestoespraak zoals gehouden door Tom Kok, partijvoorzitter op 7 februari 1999 te Veldhoven voor het 68ste congres van D66.

Dames en heren,

MILLENNIUM

Wat is de term die het meest wordt gebruikt rondom het millennium? Hét millenniumprobleem! Deze term kom je in elke krant, in elk tijdschrift tegen. We hebben het er zó vaak over dat het zowat een symbolische betekenis krijgt. Zoals wij nu spreken over de spreekwoordelijke "Augiasstal", zo zal men over tien jaar zeggen: "Dat wordt een gigantisch drama, dat lijkt wel een millenniumprobleem."

Hallo mensen, waar zijn wij nou helemaal mee bezig?

Hoezo millenniumprobleem? De duizendjarige heeft de mens nog maar één keer gezien. Een unieke, magnifieke gebeurtenis. Een ontmoetingspunt van dromen en plannen. Het is een prachtig aanknopingspunt voor iedereen, om het oog over de eigen toekomst te laten glijden. Het is een unieke kans voor de mensheid om een gezamenlijk geïnspireerd beeld van een nieuwe toekomst te creëren.

En wat doen wij: hét millenniumprobleem.

Hoe is het toch mogelijk dat het haperen van de computers erin dreigt te slagen om alle kracht, alle bezieling aan zo'n bijzonder moment te ontnemen? Ja, ik weet het, op 1-1-2000 gaat er van alles mis. Maar wacht nou eens even. Als je in je auto stapt ga je een meer dan gemiddeld risico aan daarbij gewond te raken of het leven te laten. Die auto kan ermee ophouden op een bloedlink punt langs de weg. Maar such is life. Dat zien we dan wel weer. Maar als het gaat op onze computers ontstaat er opeens een nationale stampede. Iedereen rolt over elkaar heen, de een met een nog zwarter en angstiger scenario dan de ander. Bedrijven en instanties putten zich uit in brieven die hun risico uitsluiten vanuit een 'zekerheid voor alles' benadering. Waarna weer andere instellingen denken: O, o, dit gaat helemaal mis, en op hun beurt aan het indekken slaan. Het resultaat: miljarden aan uitgaven voor preventief onderzoek en een massieve stroom van zorg, angst, indekgedrag en zwarte pietengedrag. En nu, dit jaar duizenden, tienduizenden mensen die het bericht krijgen dat ze stand-by moeten zijn in de nacht van 31 december omdat de wereld misschien instort. Niks unieke viering, dienst. En dat gaat me toch even te ver het gekke henkie pad op.

Natuurlijk, het is een risico en daar moet je verstandig mee omgaan. Maar er zijn zoveel meer risico's. Risico's waarvan al jaren bepleit wordt er meer geld aan uit te geven, zonder resultaat. En nu wordt er ineens een ontzaglijk bedrag uitgegeven aan het millenniumprobleem, waarbij nauwelijks een alternatievenweging plaatsvindt.

Daar wil ik dus niet aan meedoen. Hoezo vrees dat de computers stoppen met werken? Mijn vrees zou zijn dat mensen stoppen te dromen! Laten we van dit "jaar van de eeuw" iets bijzonders maken, waar je als mens een goed gevoel van krijgt. Niet de vertellingen van duizend en één nachten maar de nacht van duizend en één vertellingen.

- neem tijd om te denken, het is de bron van kracht
- neem tijd om te spelen, het is het geheim van de eeuwige jeugd
- neem tijd om te lezen, het is de bron van wijsheid.
- **** Ik stel voor dat we de term millenniumprobleem over de schouder mikken
- neem tijd om lief te hebben, het is het privilege van de goden.

Niks zwartkijken, er komt een prachtige nieuwe tijd aan. D66 is een partij van optimistische, toekomstgerichte mensen. Dus we mikken dat millenniumprobleem over onze schouder, D66 is een partij van millenniumoptimisten.

Binnen de partij gaan we dus ook aan de slag met het voorbereiden van die nieuwe, fantastische tijd. Ter invulling van de D66 vernieuwingsagenda worden nu de voorbereidingen getroffen voor ons millenniumcongres in november aanstaande. Dat congres zal een bron worden van inspiratie en vernieuwing. Want.

Één: op dat congres worden de voorstellen van de commissie van onze Leidse wethouder Alexander Pechtold behandeld: het document Politiek in de Volgende Eeuw.

Twee: het resultaat van de commissie van Wilfried Derksen over de beginselen van de partij. Dit initiatief van Opschudding is de ontmoetingsplaats geworden van gedachten over de gezamenlijke basis van een partij van vrijdenkers.

Drie: de commissie van Dick Tommel over de nieuwe generatie van onze unieke structuur van kiezen en gekozen worden. Een commissie die ons ongetwijfeld vanuit one man one vote toch van doorpakkende voorstellen gaat voorzien.

Vier: het resultaat van de Commissie van onze Groningse wethouder Henk Pijlman over D66 en de lokale politiek. Een rapport dat ook zal ingaan op de toegang tot de politiek en de toegang tot onze partij. Deze commissie heb ik de gedachte meegegeven om het principe overboord te zetten dat afdelingen altijd op basis van regio worden georganiseerd. In de praktijk van de politieke actie vinden veel geïnspireerde discussies plaats in vriendenkringen. De commissie zal ons adviseren of het mogelijk is om met een groep van tien mensen een virtuele afdeling op te richten en actief te worden in de politiek met alle rechten van een afdeling. En ik schrik er niet van als daar niet leden bij zijn. Want we zullen fundamenteel opnieuw moeten denken over onze partijstructuur om nieuwe inspiratie in de partij te krijgen. En tenslotte vijf: op het millenniumcongres de behandeling van de Elektronische ledenraadpleging, het Partijreferendum en andere voorstellen over de invloed van de gewone leden op de politieke stellingname van D66. In een nieuwe tijd nieuwe middelen van communicatie en besluitvorming. Dat is de verandering en vernieuwing. Al die veranderingen bouwen op het principe dat het individuele lid de baas is op alle niveaus. In de keuze of wij een ledenpartij moeten blijven of een kaderpartij moeten worden, congres, is onze keuze duidelijk: D66 is en blijft herkenbaar als typische ledenpartij.

En we moeten nog een stap zetten. Ik denk dat de partij ook toe raakt aan een opfrissing van ons logo en zal het hoofdbestuur vragen hiervoor voorstellen uit te lokken voor ons laatste congres van deze eeuw. Het wordt, dames en heren, een droom van een congres, waarbij we de partij klaarzetten voor een inspirerend millennium.

Dat klaarzetten heeft één doel: nog meer politiek bedrijven.

Welke politieke thema's? Ik leg de volgende thema's voor de middellange termijn aan u voor.

WAPENHANDEL

Er is iets waar we nog deze eeuw een eind aan moeten maken.

Nederland staat op de zevende plaats in de top 10 van wapenexporterende landen over 1990-1996 met een bedrag van 2,9 miljard dollar. Alleen de grote vijf van de Veiligheidsraad en Duitsland presteren beter.

De inzinking van de wapenuitvoercijfers na 1990 is sinds 1995 weer naar groei omgebogen. Onze overheid subsidieert geprivatiseerde bedrijven voor militaire research en voor exportondersteuning. Zo worden marineschepen beschikbaar gesteld als mobiele wapenbeurs. De NIID, de Nederlandse Industriële Inschakeling Defensieopdrachten stimuleert zowel het binnenhalen van Nederlandse defensieorders als het vangen van compensatieorders. En er gebeuren potsierlijkheden. Voor een voor de internationale markt ontwikkelde onderzeeër van DSM gaf de overheid 193 miljoen subsidie. Het project is in de tekentafelfase blijven steken omdat het niet lukte afnemers te vinden.

Bekend is dat en hoe de grootste Nederlandse munitiefabrikant Eurometaal een plan overnam uit Duitsland voor de productie van granaten voor Turkije voor gebruik in het Koerdische conflict. In Duitsland gaf dat plan problemen, waarop Duitsland de productielijn en de granaten exporteerde naar Nederland, dat vergunning verleende voor verdere export.

Franerex, een dochterbedrijf, maakt fosforgranaten.

TNO vindt u regelmatig op wapenbeurzen, dat moet ook want de staat subsidieerde in 1996 180 miljoen militaire research,

Er zijn ook lichtpuntjes. Enige tijd geleden werd een voorgenomen uitvoer van 200.000 anti persoonsmijnen nog net afgelast

Anti persoonsmijnen, fosforgranaten? Over wiens land gaat het hier dan?

Het wordt tijd, congres om op deze handel de D66 schrijnwerper te richten. Minimaal een radicaal nieuwe invulling van terughoudend beleid is aan de orde en moet ons van deze ongewenste positie in de wereld afhelpen. Ik stel u voor om als D66 verantwoordelijkheid te nemen voor een land dat deze rol in de wapenhandel niet meer speelt in de volgende eeuw.

ONTWIKKELINGSRELATIES

En dan is er een onderwerp dat het verdient om van het vorige het volle profijt te trekken. De vorige keer congres, heb ik jullie voorgehouden om het komende jaar op de politieke middellange termijnagenda van D66 het onderwerp ontwikkelingsrelaties een prominente plek te geven. Omdat wij niet bij de pakken mogen neerzitten, ondanks de vele problemen in ontwikkelingssamenwerking. Zoals je aan de relatie met je geliefde elke dag weer zal moeten werken, zo zullen we met niet aflatende energie en niet tanend enthousiasme moeten werken aan een belangrijke bijdrage aan een betere wereld buiten onze grenzen. Met het hart links van het midden zoeken naar nieuwe wegen in onze relatie met de arme landen. De nieuwe wegen van de ontwikkelingssamenwerking. En ik sluit graag aan bij de opmerkingen van Thom de Graaf over bezuinigingen. All miseries are equal, but some miseries are more equal than others. Als je me kwaad wil hebben moet je proberen de begrotingsproblemen van dit rijke land op te lossen ten koste van de kwetsbare mens buiten onze grens.

OOST TIMOR

In november heb ik met jullie mijn woede en grote zorg gedeeld over de situatie in Oost Timor. En met name de schandelijke gevangenzetting door Indonesië van de leider van de Oost Timorese verzetsbeweging, Xanana Gusmao.

Er is goed nieuws. De Indonesische regering heeft voor het eerst de mogelijkheid van onafhankelijkheid genoemd en deze week wordt Gusmao overgebracht naar een woning in Jakarta.

En wie zei er ook alweer dat ons congres geen invloed heeft?

Maar congres, die Gusmao heeft wel weer gewoon huisarrest. Terwijl hij waarschijnlijk de enige persoon is die kan voorkomen dat de situatie op Oost Timor explodeert. Die man moet geen twintig jaar gevangenisstraf uitdienen maar moet vrij en aan de onderhandelingstafel. Eerder heeft de internationale verontwaardiging iemand van een robbeneiland bevrijd. Dat moet weer. Het idee van Gusmao voor een stabiliteitscommissie voor Oost Timor is zinvol en verdient steun. Deze man moet vrij, met onze steun.

OVERBEVISSING

Onlangs kreeg een van jullie het magazine Oceans onder ogen en heeft dat onder mijn aandacht gebracht. Jemig!

Daarin staan gegevens over de visserij in de wereld die in al hun evenwichtigheid een nog veel alarmerender beeld geven dan ik tot nu toe had.

Twee onthullende cijfers: in 1997 bedroegen de inkomsten van de visserij 70 miljard dollar wereldwijd en de uitgaven 124 miljard. En deze wanverhouding speelt al een aantal jaren. Waarom is die handel dan niet allang failliet?

Antwoord: subsidies. Wegens massieve overbevissing rendeert de visserij al jaren niet meer. Zij wordt op alle mogelijke manieren op de been gehouden door de nationale overheden, omwille van de werkgelegenheid. Nu neem ik die werkgelegenheid serieus, want het gaat om behoorlijke menselijke tragedie. Maar met die hulp slaagt de visserij erin bij een inmiddels gehalveerde visstand de vangsten op peil te houden. Volle kracht richting afgrond. En het gaat hier niet om dropveters, het gaat om waanzin in de wereldvoedselvoorziening.

In ons programma staat een nette zin over quotering. Te braaf. Er moeten ingrijpende maatregelen komen nationaal en internationaal en de vindplaats wordt dus ons programma. Want anders is het mis met de vis.

ROKEN

In de partij, onder andere in onze elektronische discussiegroepen, is een discussie losgebarsten over de maatregelen om het verkrijgen van sigaretten van meer restricties te voorzien. In die discussie zijn twee typische D66 lijnen met elkaar in botsing. Enerzijds de lijn van de sociale verantwoordelijkheid. Roken is gevaarlijk en kostbaar en moet dus worden voorzien van restricties. Anderzijds de lijn van de betutteling. Laat ieder individueel zijn keuze maken en leef een anders leven niet. Waar twee dierbare uitgangspunten elkaar raken moet soms een keuze gemaakt worden. En ik adviseer u als partijleden om die keuze te maken. Tijd voor een keuze voor één lijn als hoofdlijn met de tweede lijn als grenswachter. En mijn keuze is die van de sociale verantwoordelijkheid. Overigens doe ik dat ook vanuit mijn overtuiging dat in dit geval het recht van de één om te kiezen de persoonlijke leefomgeving van de ander te direct beïnvloedt om ongemoeid te laten. Mijn keuze is duidelijk.

Ik wil niet dat je mijn geld oprookt
Ik wil niet dat je mijn lucht oprookt
Ik wil niet dat je mijn gezondheid oprookt
Dus die handel hoeft niet overal voor het grijpen te liggen. Ik steun de lijn van Els Borst.

NEDERLAND DISTRIBUTIELAND

Nederland heeft een historische kracht in de distributie. En dan heb ik het over de haven en over de luchtvaart. Jarenlang hebben we de grootste haven van de wereld gehad en nog steeds kunnen we goed meekomen in de top. Schiphol is een topbedrijf dat keer op keer in de prijzen valt. Beide bedrijven zijn economisch van grote betekenis en eigenlijk wel een stukje trots van de Nederlander.

En toch kom ik vandaag voor u met een pleidooi voor een herziening van onze fundamentele keuze op dit gebied. Niet gemakkelijk, want het raakt lange lijnen en diepe overtuigingen en grote belangen. Maar de weg van D66 is niet de makkelijkste.

Ik leg jullie voor congres dat wij de ambitie, brandend of stil, om als Nederland een sleutel rol te spelen in de Europese distributie, moeten laten varen. Ons land heeft er een prachtige ligging voor. Maar omdat het kan hoeft het nog niet te willen. Aan de nationale distributieambitie zitten zulke magistrale nadelen voor onze leefgemeenschap vast, dat ik de grens van het gezonde wel bereikt vind. Dit land is zo bewoond, dat je er niet voor heel Europa de goederen doorheen moet zeulen.

Mijn pleidooi is om Nederland distributieland als nationale trots en ambitie te laten vallen. En onze economie de komende twintig jaar te heroriënteren op nieuwe sectoren die meer zijn gebaseerd op de mensen die hier leven dan op de plek waar het land nu eenmaal ligt.

Als wij deze fundamentele koerscorrectie met elkaar gaan bespreken zult u zien dat het voor de infrastructuurdiscussie in ons land verstrekkende gevolgen heeft.

MOOIE PARTIJ

Ik kom tot het slot van mijn betoog. We hebben een uitstekend debat gehad over de liberale internationale. Een debat D66 waardig. En dus is het besluit het goede, want het is genomen op basis van onze beste tradities. Met veel invloed van de wijze woorden van de andere zijde van het debat, zal de beslissing de komende tijd door ons worden uitgevoerd.

Ik heb genoten van het spannend uur van de presentaties eurolijsttrekker gisteren. Bevlogenheid, dynamiek en actie. Dit soort debat en presentatie hoort bij ons en is goed voor ons. De voorzitter van de eerste kamerfractie wordt in ons systeem overigens gekozen door de fractie zelf. De ervaring gisteren heeft bij mij tot de overpeinzing geleid of het in de toekomst wellicht wenselijk zou zijn om ook de voorzitter van de eerste kamerfractie door het congres te laten kiezen.

De campagne gaat los. In 352 afdelingen en 12 regio's zal enorm veel werk verricht worden de komende weken. Ieder van jullie die daar met veel lol in een groep, maar soms ook met veel hard werken in je eentje aan bijdraagt geef ik bij deze de oprechte waardering voor al die inzet namens het hoofdbestuur. In het bijzonder de mensen in Brabant wens ik veel succes in de hele spannende weken die voor ons liggen. Wij kijken uit naar jullie uitslag.

Dit congres heb ik weer lekker gelachen. Neem tijd om te lachen, het is de muziek van de ziel. Ik heb ook weer veel relativering gehoord. Wij zijn een heterogene partij met humor en allemaal mensen die de politiek een plaats geven in hun overigens veel bredere leven. Ik heb emotie gezien dit congres. En dat juich ik toe. Emotie is in de politiek een goede raadgever. Politiek recht uit je hart, recht voor zijn raap. Hartstochtelijk pleiten voor veranderingen aan onze samenleving die absoluut moeten gebeuren. Die brandende ambitie is dat andere deel van het D66 waar ik van houd. Je bent hier lid niet voor je verpakking maar voor je inhoud. Neem tijd voor emotie, het is de boodschapper van je hart. Als je niks hebt ontdekt om voor te sterven, zul je geen reden vinden om voor te leven. Democraten, neem tijd om te dromen, het is een tocht naar de sterren. D66 is een plek die je deelt met anderen, waar je idealen een plaats hebben. Ga voor deze club, geloof erin, het is een mooie partij.
Dank je wel.